

*Алла Голубнича,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)*

Науковий керівник: **Віра Пономарьова,**
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Постановка проблеми. Внутрішньо переміщені особи, які опинилися у складних життєвих обставинах, стикаються зі стресовими ситуаціями, психологічними травмами, відчуттям невизначеності та безпорадності. У таких умовах вони потребують професійної соціальної та соціально-педагогічної допомоги. Основну роль у забезпеченні цієї підтримки відіграють держава у співпраці з благодійними організаціями та волонтерами. Підтримка реалізується через надання матеріальної допомоги, соціального обслуговування та пілґ, а також створення умов для виховання, розвитку та соціалізації дітей у нових соціальних середовищах.

Виклад основного матеріалу. Соціальна підтримка ВПО охоплює різноманітні аспекти, від правової допомоги до реабілітації після пережитих травм. Вона спрямована на створення умов для інтеграції переселенців у нові громади, розвитку їх адаптаційних можливостей і формування здатності долати складні життєві обставини. Успіх цієї підтримки залежить від координації дій держави, соціальних служб, благодійних організацій і волонтерів.

Основними напрямками допомоги ВПО є : правова підтримка щодо отримання статусу ВПО та оформлення соціальних виплат; забезпечення житлом, побуту, продуктами харчування, засобами гігієни, медикаментами, одягом; сприяння у пошуку роботи та влаштуванні дітей до освітніх закладів; доступ до медичного обслуговування, психологічної підтримки та реабілітації.

При цьому ключовими суб'єкти соціальної підтримки виступають:

- центри надання адміністративних послуг (ЦНАП) – оформлення статусу ВПО, соціальних виплат (у тому числі через портал "Дія");
- центри соціальних служб – надання інформаційних, соціально-педагогічних і психологічних послуг, адаптація та інтеграція переселенців у громаду;
- територіальні центри соціального обслуговування – забезпечення соціально-побутових, медичних, економічних, юридичних послуг;

- центри зайнятості – працевлаштування, перекваліфікація, оформлення допомоги по безробіттю;
- заклади освіти – інтеграція дітей із сімей ВПО у навчальне середовище.
- медичні заклади та реабілітаційні центри – відновлення здоров'я, лікування та медикаментозне забезпечення;
- благодійні та волонтерські організації – додаткова матеріальна, психологічна та соціальна допомога.

Окрім того, соціальна робота з ВПО базується на комплексному підході, зокрема поєднанні, ведення випадку – допомога у формуванні навичок самостійного вирішення проблем через етапи оцінки, планування та реалізації соціальних послуг та родинноцентричному та людиноцентричному підходах – зосередження на потребах родини та індивіда, їх адаптації та соціалізації.

Основним методом соціальної роботи з ВПО сьогодні є ведення випадку, під яким розуміють такий спосіб здійснення соціальної роботи, метою якого є формування у дезадаптованої людини навичок самостійного вирішення проблем задля успішної адаптації у соціумі. Ведення випадку включає: виявлення СЖО у сімей з числа ВПО, прийняття рішення про подальшу роботу і визначення складності випадку, формування позитивної мотивації у ВПО до прийняття соціальних послуг, планування роботи, реалізацію плану, повторну оцінку СЖО і прийняття рішення про ефективність роботи чи припинення ведення випадку.

Пакет соціальних послуг для ВПО в СЖО визначається на основі проблем клієнтів, повинен враховувати етапи їх соціальної адаптації, проблеми примирення в громаді і сім'ї, орієнтацію на збереження цілісності родини, права дитини, а також передбачає в залежності від визначеної складності випадку різні соціальні послуги. Всі вони повинні надаватися на основі родинноцентричного і людиноцентричного підходів, концепцій «допомога для самопомоги», «кризового втручання» [2, с. 15].

Подолання СЖО ВПО пов'язуємо з переорієнтацією їх на шлях розвитку – це кількісні та якісні зміни в особистості як цілісності, які характеризують її рух від нижчого до вищого рівнів її життєдіяльності. Ці зміни в сім'ї стосуються засвоєння ВПО, окремою сім'єю, її членами ролей, прав та обов'язків, формування життєвих умінь та батьківської компетентності, сімейних цінностей, батьківства, набуття самостійності в суспільстві через адаптацію та уособлення. Тобто через механізми соціалізації, які дозволяють їм без проблем вписатися в нову громаду. Тому важливою є не тільки соціальна робота як створення соціальних умов для реалізації прав ВПО, а й соціально-педагогічна – яка дозволяє оптимізувати і об'єднати позитивні фактори і ресурси в громаді для подолання СЖО ВПО, пригнітити негативні. Психологічна робота дозволяє ВПО та членам громади змінити своє ставлення до ВПО та їх проблем, визначити спільні шляхи їх згуртування, допомагає прийняти рішення про примирення і необхідність адаптації. Правові аспекти соціальної роботи з ВПО в СЖО пов'язані

безпосередньо із захистом і відстоюванням прав ВПО в суспільстві, правовим регулюванням стосунків ВПО в новій громаді. Тут доцільними є представництво, адвокатство, стимулювання до самодопомоги [3, с. 25].

Висновки. Таким чином, соціальна підтримка ВПО є ключовим інструментом подолання їхніх життєвих труднощів. мета її – забезпечити переселенцям доступ до основних соціальних послуг, сприяти їх інтеграції в громади, а також створити умови для самореалізації та розвитку в нових соціально-економічних умовах.

Список використаних джерел:

1. Соціальний захист. Перелік організацій та фондів, які допомагають українцям під час війни. URL: <https://auc.org.ua/novyna/perelik-organizaciy-ta-fondiv-yaki-dopomagayut-ukrayincyam-pid-chas-viyny> (дата звернення 16.10.2024).

2. Трубавіна І. М., Куратченко І. Є. Сприяння соціальній роботі в умовах гуманітарної кризи: методичні рекомендації / за ред. Трубавіної І. М. Харків-Бердянськ : ХНПУ, 2017. 28 с.

3. Мельник Л. А. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України : посіб. для практиків соціальної сфери / Л. А. Мельник та ін. ; [за ред. Л. С. Волинець]. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2015. 72 с.

***Вікторія Гураль,**
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний
університет ім. Володимира Гнатюка*

*Науковий керівник: **Галина Лещук,**
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет ім. Володимира Гнатюка*

РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ

Постановка проблеми. Проблема реабілітації військовослужбовців є надзвичайно важливою та актуальною у всі часи, а особливо зараз в Україні. У розвитку цієї справи важливим є моніторинг й аналіз зарубіжного досвіду та створення перспективи впровадження його на сучасному етапі у вітчизняних умовах. Ця проблема має декілька вимірів: соціальний і науковий. Реабілітація як складний процес відновлення ресурсів життєдіяльності військових аналізувалась у наукових дослідженнях Ю. Бриндікова, О. Сафіна, А. Якимчука та інших.